

Sillä tavalla, minä luulen, yleisö ajatteli. Ja kun minä nyt sattumalta tiesin todellisuudesta, kuinka harhaan tekijä tässä kohden — nähtävästi tahallaan — johti lukijoitansa, niin silloin minä oikeastaan hiukan suutuin Järnefeltiin. Vähintään minä ajattelin, että koko tuo kirja "Veneh'ojalaiset" on pidettävä yhtenä sellaisena "Homeroksen torkkuna", josta vanhat puhuivat.

Mutta nyt minä ymmärrän paremmin.

Nähkääs: se että hän oli vähällä saada teidätkin uskomaan Suomen rannalla olevan nousu-

vettä, jota siellä ei ole — juuri se on korkeinta taidetta.

Todellisuutta, tosioloja, tosielämää, tosiasioita, niitähän näkee jokainen ja osaa jotenkuten kuvata. Vasta tosiasioitten varjossa valehtelevinen on *taidetta* — sitä korkeampaa, mitä uskottavampaa, mitä pettävämmän osaa valehdella.

Sellaiset pikkuseikat kuin vastuunalaisuus ovat, samaten kuin leipätyöt ja leipähuoletkin, ainoastaan meitä pikkusieluja varten.

Suurkirjailijalle, tositaiteilijalle on kaikki luvallista — paitsi käännöstyö ja muut sivutoimet.

Kaapro Jääskeläinen,
kynäilijä.

Elämä ilman kauneutta ja taidetta

"Ihminen ei elä ainoastaan leivästä" on väite joka pitää paikkansa jokaiseen ihmiseen nähden, sovitettuna kunkin elämäntilanteen ja ihanteiden mukaan. Olkoonpa ihminen mystiilisten uskontojen palveluksessa tahi vapaa-aatteisuutta julistava totuuden etsiä; kaikki kaipaavat jonkinlaista henkistä nautintoa sisällisen elämänsä virkistykseksi.

Toisen ihmisen maku on kyllä kehittyneempi ja hienostuneempi kuin toisen. Rämisevä harmoniansoitto ja jonkun rautapuikon kilinä, särkee musikaalisesti ke-

hittyneyttä korvaa, mutta aikupe-
räisessä tilassa olevan nuorison saa se villin tanssinpyörteissä riehumaan. Värien ja piirteiden epäsuhtaisuutta maalauksessa ei huomaa taide-aistiltaan kehittämätön henkilö. Keinottelevan rikamakauppiaan kyhäämä viiden pennin rekiviisu naurattaa sydäm menpohjasta niitä, joiden arvostelukyky ei ole herännyt. Jossain loukossa esitetty, aivan kelvoton näytelmä, vielä henkilöiden näytelmänään, joilla ei ole pienintäkään aavistusta näytelmätaiteesta, tuottaa ymmärtämättömille ihmisille erinomaista nautintoa. Tä-

mä kaikki johtuu taideaistien kehittymättömyydestä, mutta se todistaa kumminkin sitä, että jokaisessa ihmisessä elää henkisen elämän ja taidenautinnon kaipuu. Ja jokaisen ihmisen silmä, korva, tunne-elämä ja maku kehittyvät sikäli kuin hän on tilaisuudessa näkemään ja kuulemaan parempaa taidetta.

Sielukas ihminen katselee aivan erisilmän esim. kaunista maisemaa, kuin ihminen, jonka kauneudenkaipuu nukkuu, joka katselessaan luontoa, ei tunne minikäänlaisia tunnevärähdyksiä. Hänen mieleensä ei juolahtaisikaan ryhtyä jäljentämään sitä kuvaa kankaalle. Ja jos hän siihen ryhtyisikin, niin hän täydellisesti epäonnistuisi. Samoin käy jos näyttämälavalle astuu henkilö, jolla on taiteellisesti epäherkkä sielu, silloin näyttelemisen tosiaankin on matkimista eikä elämää. Näyttelijän pitäisi ymmärtää elämän sellaisena kuin kirjailija sitä käsitti käsitellessään aihettaan, sen lisäksi pitäisi hänellä olla tarpeeksi teatraalista voimaa, ilman keinotekoisia kiihoitusta ja siihen ei kaikki pysty. Taiteilija, joka ei ole alallaan, enemmän vahingoittaa kuin hyödyttää taidetta.

Taiteen tarkoituksena on vaikuttaa herättävästi tunteeseen ja mielikuvitukseen, kuten Ellen Key lausuu yleensä sivivityksestä. Sen ihmisen, jonka tunne ja mielikuvitus on herkkä ja vaikutuksille altis, olisi sitä taiteen avulla kehitettävä. Taiteen avulla on ihmisten elämä tehtävä kauniimmaksi, jalommaksi ja sisältörikkaammaksi.

Englantilainen runoilija ja sosialisti William Morris lausuu tästä

seuraavaa: "Taiteen tarkoitus on ihmisten onnen lisääminen siten, että se valaa heidän joutoajansa kauneutta ja harrastusta yksityiskohtiin, estää heitä väsymästä, hankkii toivoa ja nautintoa; lyhyesti sanoen, pyrkii tekemään ihmisen *työn nautintorikkaaksi ja hänen leponsa virkistäväksi.*"

Tämän takia on tositaide suureksi siunaukseksi ihmiskunnalle. — "Mutta", väitti Morris, "nykyisessä yhteiskunnassa vallitseva kauppavoitto, rahan ansaitseminen, hävittää kaiken kauniin maailmasta."

Hänen mielestään tuli koko ihmistä ympäröivä elämä muodostaa kauneudeksi, taidetta olisi sovitettava kaikkialle, huone ja tarvekaluihin, rakennuksiin, koko elämään. Mutta taiteen valloittaminen ihmiskunnalle koneellisuuden aikana oli hänen mielestään mahdottomuus.

Koneellisuus, toiselta puolen yksitoikkoisuudellaan, kuolettaa kaiken ilon ja nautinnon työtä tehdessä, — pääasia on vaan, että sen avulla saadaan halpaa tavaraa, ja *halvat tavarat synnyttävät halpoja sieluja.*

Nykyisen tavaratuotannon aikana, ei suurtuottaja paljon väliä valmistuttamansa tavaranteellisestä mausta, hän ajattelee vain *liikevoittoansa.*

Täällä Ameriikassa esim. kaikki työläisten asunnot ovat ihan kiusoittavan yhdenlaisesti kalustettuja. Harvoin esiintyy kodinvälistään persoonallista leimaa missään. Sillä kalusto on ostettava huonekaluliikkeen omistajalta velaksi, kuukausimaksuilla. Jos mielisi sen hankkia makunsa mukaisen, olisi se tehtävä eriti-

lauksesta. Silloin olisi sillä hintaa jo niin kauheasti, että työläinen sitä ei kykenisi millään maksamaan. Huonekalutehtailijan taas kannattaa sorvauskoneensa, höyläyslaitostensa ja muiden esineitä valmistavain koneittensa käytännössä, mahdollisimman paljon valmistuttaa yhdenmuotisia esineitä. Lajin muutos ottaa aina hiukan aikaa. Se ei ole kapitalistiselle liikkeenharjoittajalle eduksi. Työmieskin tottuneena samanlaiseen työhön tuottaa enemmän. Ja niin lähettää teollisuuden omistaja satoja-tuhansia tusinoita tuoleja, pöytiä, kaappeja, sänkyjä, y. m. ympäri maata samallaisilla leikkauksilla, sorvauksilla, ja väreillä, turmellen ihmisten elämän ja maun voitonhimollaan. Jos jotain harvinaisempaa lasketaan markkinoille, on sillä niin korkea hinta, että ainoastaan varakkaat kykenevät niitä ostamaan.

Sosialismin vastustajat peloittelevat sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän aikana vallitsevasta yksitoikkoisuudesta, jolloin ei muka ihmisen persoonallista sielun kajastusta näy missään. Tämän väitteen tekevät ne, jotka nyt tappavat ihmiskunnan suuremmalta osalta kaiken henkisenkin määräysvallan, yksityisen elämänsä yli, ne, jotka turmelevat ihmisten maun, lähettämällä räikeätä, kirjavaa rihkamaansa, tahi yksitoikkoisen samanlaista tavaransa, suurten liikepalatsiensa akkunoihin.

Sosialismin aikana, jolloin ei ole kysymystä siitä, miten parhaiden voittaisi pääomia, asettamalla liikkeeseen jotakin räikeätä, huomiota herättävää tavaraa, joka

kiihottaa vaan ostohalua loistavuudellaan, voidaan vapauttaa ihmisvoimaa hyödyttömästä työstä hyödylliseen ja antaa työttömille työtä, voidaan herättää ja elvyttää kukkaansa hienoimpia henkisiä ja taiteellisia vaistoja. Valmistettaissa ihmisten ruumiillisten ja henkisten tarpeitten tyydykkeeksi käyttövälineitä, on silloin myöskin mahdollisuutta, sovitaa tositaideä elämään. Silloin tulee jäämään aikaa käsiteollisuuteenkin, jos jonkun makua koneteollisuus ei tyydytä. Tällaista työntekijää yhteiskunta ei silloin jätä nääntymään nälkään työnsä ääreen, se ymmärtää antaa arvonsa elämän kauneudelle. Nyt varakkaat yläluokkalaisnaiset, esim. koruompelillensa, joka palkitsee heille sen puutteen mitä kone ei kyennyt suorittamaan, maksavat nälkäpalkan. Tällöin on työläisnaisen etsittävä leipäänsä koneenääressä, joka hänestä vähin erin hijoo pois sen sielukkuuden, jonka hän toisisa oloissa olisi voinut valaa työhönsä ja ympäristöönsä.

Nykyisessä luokkayhteiskunnassa ei ole niinkään edullista rehellisenä ihmisenä, rehellisenä taiteen palvelijana, antautua taiteen palvelukseen. Jos taide yleensä pysyy salattuna suurelle yleisölle varojen puutteessa, ja jos se nykyään, melkeinpä kokonaan palvelee varakkaita luokkia, niin tuottaa se sen harjoittajallekin ainoastaan muutamissa tapauksissa iloa.

Jos taiteilija on tosiolojen (realiteetin) pohjalla liikkuva, jos hän omaa aikansa edistysmielisemmille harrastuksille, jouuu hän ankaran leipätaistelun

murjottavaksi. Jos taiteilija kirjallisuudessa, sävel- ja näytelmätaiteilijana tahi maalarina, ottaa aiheensa yhteiskunta-elämästä sellaisena kuin se todellisuudessa esiintyy, niin vallassa olevat luokat, valtiollisilla pakkotoimenpiteillään, nälällä ja yleisellä mielipiteellään tappavat nousevan totuuden ja kauneuden idun hänen povestaan, tekevät hänen kynästään ja siveltimestään "siveellisesti vaarattoman." Jos taiteilija mieli "edistystä ja yletä", kääntää hän selkensä sille luokalle, jolle hän aikoi parhaat luomansa lahjoittaa, jonka hän aikoi loihkia liekkinä leimuamaan henkensä hehkon kauneimmilla tuotteilla.

Jos taiteilija teoksessaan kuvaa heräävän köyhälistön voimaa, sen luokkatuntoa ja uskoa, sen raskasta raadantaa ja kärsimyksiä, silloin rahakkaat maailman valtiat, kääntävät hänelle selkensä. Jokaiselle tunnettua on, miten esim. aikaansa edellä oleva, vaikkapa porvarillinenkin kirjailija Minna Canth Suomessa sai kärsiä parjauksia ja henkistä vainoa, esittäessään hiukan kansanvaltaisempia aatteita, kuin silloin yläluokan etuihin sopi. Nyt, jolloin Suomessa näyttää aristokratia olevan voitettu, ja porvarilliset ihanteet astuvat klerikalismia arvostelemaan taiteessa, vaikkapa heikostikin, ehdottaa sikäläinen porvaristo, "sapeleita" katkasemaan niiden kaulan, joissa henki vielä heikosti tykkyttää sen nälän käsissä, johon yleinen mielipide heidät tuomitsee.

Karl Kautsky kuvaa, miten taiteen samoin kuin tieteen palvelijain on aina ollut alistuttu vallassa-olevair luokkain makua tyy-

dyttämään. Kahdeksaannen ja yhdeksännentoista vuosisadan vaiheilla, jolloin porvarista otti vallan maataomistavalta aatelistoilta ja katolilaiselta pappisvallalta, nostaan teollisuuden maailmaa hallitsevaksi voimaksi, pannen aikaan suuria, entistä järjestystä mullistavia uudistuksia, suvaitsi se vapaamielistä taidettakin.

Kun porvariston oli koottava silloisten feodaaliorjien ja kerjäläisten kannatus itselleen, kun sen voitto riippui näiden joukkojen itsetoisuudesta ja paljoudesta, suvaitsi se taiteessakin esitetävän alaluokan kärsimyksiä feodalismia hartioillaan kantavana ja tämän joukon tulevaisuuden uskoa ihailtavan.

Kun porvaristo tarvitsi etujensa vuoksi "vapaita" työläisiä esitettiin työn mahtavaa ja vapauttavaa voimaa, joka vapaan työn kautta tulisi ihmiskunnan iloksi ja kauneudeksi kohoamaan. Taivas kuvattiin maanpäällä lähestyväksi työn avulla. Uskonnollinen itsekieltäytymisoppi, jota papisto ja aatelisto kansalle oli tyrkittänyt, pitääkseen sitä kurissa, sai astua syrjään.

Mutta kuin porvaristo aikojen kuluessa on joutunut suurteollisuuden seurausten, taloudellisten liikepulien ja epävarmuuden kanssa kosketuksiin. Kun köyhälistö toisaalta on nähnyt tuon taivaan pakenevan käsistään ja ryhtynyt vaatimaan oikeutettua osaansa elämän nautinnoista, silloin porvaristo on muuttunut yhä mystillisemmäksi ja ahdasmielisemmäksi taiteenkin suhteen. Taivas maalataan pilvien takaiseksi u-nelmaksi, johon tie käy verille repiväin orjantappura kruunujen

muistuttaessa tämän elämän tur-
tuutta.

Kaunosieluisen taiteilijankin on
alistuttava orjasieluksi.

Kautsky todistelleessaan, miten
kylmää ja hengetöntä, vailla sie-
lun rikkaautta niiden ihmisten e-
lämä on, jotka kaiken aikansa
kuluttavat rahan ansaitsemiseen,
lausuu: "Sivistys taasen on tul-
lut tavaraksi. Sivistyneilläkään
ei ole laisinkaan aikaa eikä halua
etsiä totuutta sen itsensä tähden,
pyrkii saavuttamaan ihanteita.
Jokainen hautautuu erikoistutki-
muksiinsa ja pitää hukkaan men-
neenä jokaisen minuutin, jota
hän ei ole käyttänyt sellaisen op-
pimiseen, minkä hän voi muuttaa
rahaksi. Ne mietiskelyt mihinkä
he vaipuvat, eivät koske oikeu-
den ja totuuden käsitteitä, vaan
villaa ja viinaa, venäläisiä lainoja
ja portugalilaisia kuponkeja."

Tämän jälkeen on heillä enään
halua ja harrastusta mahdolli-
simman hengettömiin huvituk-

siin. Jo Sokrates lausui aikansa
riikkamakauppiaista, että "heille
kunnian ja opintuottama mieli-
hyvä on arvotonta rahavoittoon
verraten." Olkoot he ammatits-
saan miten taitavia tahansa, ovat
he "orjasieluja." He eivät tiedä
mikä on kaunista ja hyvää.

Yhteiskuntaelämä uudistavan
socialismin huoleksi jää siis val-
loittaa taide elämälle, kansalle,
sen iloksi ja kauneudeksi, sen
kehitykseksi. Socialismin tehtä-
väksi jää, valaa taiteeseen, uu-
distavaa luomisvoimaa, elvyttävää
henkeä.

Socialismin voitettua pidetään
sitä yhteiskunnallisena hyötynä,
että sen jäsenet palvelevat kau-
neutta ja hyveitä elämässä. Sen
"hyötyoppi" ei ole oppia liikevoi-
toista, oppia yksin leivästä sen
sanan jokapäiväisessä merkityk-
sessä, vaan mahdollisimman rik-
kaasta ja kauniista henkisestä
elämästä.

Maiju Rainio-A:nen.

Hyvästi hetkeksi

*Hyvästi hetkeksi emoni!
ikävä ompi mulla.*

*Kuinka ma sinutta, äitini
toimehen taidan tulla.*

*Hyvästi hetkeksi emoni
tavata voimme vielä.*

*Sitten ilo meill' on äitini
kun sinut taas saan nähdä.*

